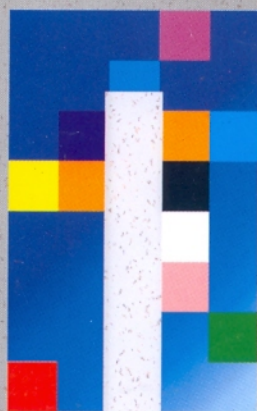

ЗОРАН ПОЊАВИЋ
ПОРОДИЧНО
ПРАВО

Зоран Поњавић

ПОРОДИЧНО ПРАВО

ДРУГО ИЗМЕЊЕНО И ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ

Крагујевац
2007.

ПОРОДИЧНО ПРАВО
ДРУГО ИЗМЕЊЕНО И ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ
Др Зоран Поњавић, редовни професор Правног факултета
Универзитета у Крагујевцу

Рецензенти
Проф.др Радоје Кораћ
Проф.др Гордана Станковић

Издавач
Правни факултет у Крагујевцу

За издавача
Декан Правног факултета у Крагујевцу
др Душица Палачковић

Дизајн корица
Проф.Слободан Штетић

Слог
Милош Стојановић

Штампа
"ГРАФИЧАР" Ужице

ISBN 978-86-80765-83-9

Тираж 500 примерака

Књигу није дозвољено прештамповати или репродуковати на било који начин,
укључујући и фотокопирање, без дозволе аутора.

САДРЖАЈ

ДЕО ПРВИ ПОРОДИЧНО ПРАВО И ПОРОДИЦА

ГЛАВА I ОСНОВНИ ПОЈМОВИ О ПОРОДИЧНОМ ПРАВУ

УВОД.....	3
I. ПОЈАМ ПОРОДИЧНОГ ПРАВА.....	3
II. ПРЕДМЕТ ПОРОДИЧНОГ ПРАВА.....	4
III. ПОДЕЛА ПОРОДИЧНОГ ПРАВА.....	5
IV. О МЕСТУ ПОРОДИЧНОГ ПРАВА У ПРАВНОМ СИСТЕМУ.....	8
A. ОСНОВНА НАЧЕЛА ПОРОДИЧНОГ ПРАВА.....	15
B. ИЗВОРИ ПОРОДИЧНОГ ПРАВА.....	16
I. ПРЕГЛЕД РАЗВИТКА ПОРОДИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА У ЈУГОСЛАВИЈИ.....	16
II. ПОЗИТИВНОПРАВНИ ИЗВОРИ ПОРОДИЧНОГ ПРАВА.....	19
1. Непосредни (директни) извори породичног права.....	19
а. Основни извори породичног права.....	19
б. Допунски извори породичног права.....	23
2. Посредни извори породичног права.....	32

ГЛАВА II ОСНОВНИ ПОЈМОВИ О ПОРОДИЦИ

A. ПОРОДИЦА.....	35
B. ПЛАНИРАЊЕ ПОРОДИЦЕ.....	40
1. Остваривање права на слободно родитељство рађањем.....	44
2. Остваривање права на слободно родитељство нерађањем.....	45
B. СТРУКТУРА ПОРОДИЧНЕ ВЕЗЕ.....	47
I. ТРОСТРАНОСТ ПОРОДИЧНЕ ВЕЗЕ.....	47
II. СРОДСТВО.....	48
1. Крвно сродство.....	49
2. Сродство по усвојењу (грађанско сродство).....	54
3. Сродство по тазбини.....	55

ДЕО ДРУГИ БРАК

ГЛАВА I ОСНОВНИ ПОЈМОВИ О БРАЧНОМ ПРАВУ

A. ПОЈАМ БРАЧНОГ ПРАВА.....	59
B. ПРЕДМЕТ, СУБЈЕКТИ И ИЗВОРИ БРАЧНОГ ПРАВА.....	59
B. ОСНОВНА НАЧЕЛА БРАЧНОГ ПРАВА.....	60
Г. ЗАЈЕДНИЦА МУШКАРЦА И ЖЕНЕ.....	63

Г Л А В А II БРАК

A. ПОЈАМ БРАКА.....	65
B. ИСТОРИЈАТ БРАКА.....	72
I. ОПШТЕ НАПОМЕНЕ.....	72
II. НАШЕ ПРАВО У КРАЉЕВИНИ ЈУГОСЛАВИЈИ.....	74
В. БРАК У СФРЈ, СРЈ, ДРЖАВНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ СРБИЈА И Ц. ГОРА И РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ.....	76
Г. ОДНОСИ ПРЕ СКЛАПАЊА БРАКА (ВЕРИДБА).....	77
Д. УСЛОВИ ЗА СКЛАПАЊЕ БРАКА.....	80
I. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ ЗА СКЛАПАЊЕ ПУНОВАЖНОГ БРАКА.....	82
1. Материјални услови позитивно одређени.....	82
2. Материјални услови негативно одређени (брачне сметње).....	86
а. Малолетство.....	88
б. Брачност.....	92
в. Сродство.....	93
г. Неспособност за расуђивање.....	97
д. Старатељски однос.....	101
ђ. Мане воље.....	101
II. ФОРМАЛНИ УСЛОВИ ЗА СКЛАПАЊЕ ПУНОВАЖНОГ БРАКА.....	107
1. Претходни поступак.....	108
2. Склапање брака (венчање).....	110
3. Регистрација брака.....	111
Ђ. ДЕЈСТВА БРАКА.....	111
I. ДЕЈСТВА БРАКА НА ЛИЧНИ СТАТУС СУПРУЖНИКА.....	112
II. ДЕЈСТВА БРАКА У ПОГЛЕДУ ПРАВА И ДУЖНОСТИ СУПРУЖНИКА ЛИЧНОГ КАРАКТЕРА.....	114
1. Узајамна лична права и дужности.....	114
2. Личне слободе и права супружника.....	117
III. ДЕЈСТВА БРАКА У ПОГЛЕДУ ПРАВА И ДУЖНОСТИ ЛИЧНОИМОВИНСКОГ КАРАКТЕРА.....	119
IV. ДЕЈСТВА БРАКА У ПОГЛЕДУ ПРАВА И ДУЖНОСТИ ИМОВИНСКОГ КАРАКТЕРА (ИМОВИНСКИ ОДНОСИ СУПРУЖНИКА).....	119

Г Л А В А III ВАНБРАЧНА ЗАЈЕДНИЦА

I. ПОЈАМ.....	121
II. ПРАВНО УРЕЂЕЊЕ ВАНБРАЧНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ.....	123

Г Л А В А IV ПРЕСТАНАК БРАКА

A. ПРЕСТАНАК БРАКА ПОНИШТЕЊЕМ.....	127
I. НИШТАВИ БРАКОВИ.....	127
II. РУШЉИВИ БРАКОВИ.....	134
Б. ПРЕСТАНАК БРАКА СМРЋУ.....	136
В. ПРЕСТАНАК БРАКА ПРОГЛАШЕЊЕМ НЕСТАЛОГ СУПРУЖНИКА ЗА УМРЛОГ.....	137
Г. ПРЕСТАНАК БРАКА РАЗВОДОМ.....	139

I. ИСТОРИЈАТ РАЗВОДА.....	139
II. ПОЈАМ РАЗВОДА.....	142
III. ОСНОВНИ СИСТЕМИ РАЗВОДА БРАКА.....	146
IV. БРАКОРАЗВОДНИ УЗРОЦИ.....	148
1. Развод по тужби (Озбиљан и трајан поремећај брачних односа)	148
2. Споразумни развод брака.....	152
Д. ПОСТУПАК У БРАЧНИМ ПАРНИЦАМА.....	155
I. БРАЧНЕ ПАРНИЦЕ.....	155
II. ПРАВИЛА ПОСТУПКА.....	157
III. ПОСТУПАК ПОСРЕДОВАЊА.....	161
IV. ДОНОШЕЊЕ ОДЛУКЕ И ПРАВНИ ЛЕКОВИ.....	167
Ђ. ПОСЛЕДИЦЕ ПРЕСТАНКА БРАКА.....	170
I. ПОСЛЕДИЦЕ ПРЕСТАНКА БРАКА СМРЋУ.....	170
II. ПОСЛЕДИЦЕ ПРЕСТАНКА БРАКА ЗА ЖИВОТА СУПРУЖНИКА (РАЗВОДОМ ИЛИ ПОНИШТЕЊЕМ)	171
1. Последице поништења и развода брака на супружнике.....	172
2. Последице развода (поништења) брака на децу.....	174

Д Е О Т Р Е Ћ И ОДНОСИ РОДИТЕЉА И ДЕЦЕ

Г Л А В А I ОСНОВНИ ПОЈМОВИ О ОДНОСИМА РОДИТЕЉА И ДЕЦЕ

УВОД.....	179
-----------	-----

Г Л А В А II ПРАВИЛА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ОДНОСА

A. ДЕЦА РОЂЕНА У БРАКУ.....	181
I. ПОЈАМ.....	181
II. ОСПОРАВАЊЕ БРАЧНОГ ПОРЕКЛА ДЕТЕТА.....	185
1. Оспорување материнства.....	186
2. Оспорување брачног очинства.....	188
B. ДЕЦА РОЂЕНА ВАН БРАКА.....	193
I. УТВРЂИВАЊЕ МАТЕРИНСТВА.....	194
II. УТВРЂИВАЊЕ ВАНБРАЧНОГ ОЧИНСТВА.....	195
1. Утврђивање ванбрачног очинства признањем.....	196
а. Услови за признавање очинства.....	196
б. Поступак признања очинства.....	198
в. Дејства признања очинства.....	199
г. Оспорување и поништење признатог очинства.....	200
2. Утврђивање ванбрачног очинства судским путем.....	202
а. Појам.....	202
б. Поступак утврђивања порекла детета према мајци и оцу.....	204
в. Дејство пресуде.....	209
V. УСВОЈЕНА ДЕЦА.....	211
I. ПОЈАМ.....	211
II. УСЛОВИ ЗА ЗАСНИВАЊЕ УСВОЈЕЊА.....	213

1. Материјални услови.....	214
а. Услови на страни усвојеника.....	214
б. Услови на страни усвојитеља.....	217
в. Услови који се тичу односа усвојитеља и усвојеника.....	220
2. Формални услови за заснивање усвојења.....	221
а. Надлежност.....	221
б. Поступак.....	221
3. Дејства усвојења.....	225
4. Престанак усвојења.....	226

Г Л А В А I I I

ПРАВА ДЕЦЕ

I. ПОЈЕДИНА ПРАВА ДЕТЕТА.....	229
1. Право детета да зна своје порекло.....	229
2. Право детета да живи са родитељима.....	230
3. Право детета на личне односе.....	230
4. Право детета на развој.....	232
5. Право детета на образовање.....	232
6. Пословна способност малолетника.....	233
7. Право детета на мишљење.....	235
II. ДУЖНОСТИ ДЕТЕТА.....	237

Г Л А В А I V

РОДИТЕЉСКО ПРАВО

I. ПОЈАМ И ПРАВНА ПРИРОДА.....	238
II. САДРЖИНА РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА.....	239
III. ВРШЕЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА.....	244
1. Заједничко вршење родитељског права.....	244
2. Самостално вршење родитељског права.....	247
IV. ИНТЕРВЕНЦИЈА ДРЖАВЕ У ВРШЕЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА.....	252
1. Надзор над вршењем родитељског права.....	253
2. Лишење родитељског права.....	254
а. Потпуно лишење родитељског права.....	254
б. Делимично лишење родитељског права.....	257
V. ПРЕСТАНАК И ПРОДУЖЕЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА.....	259
1. Престанак родитељског права.....	259
2. Продужење родитељског права.....	260

Г Л А В А V

ЗАШТИТА ДЕЦЕ БЕЗ РОДИТЕЉСКОГ СТАРАЊА

ХРАНИТЕЉСТВО.....	262
1. Заснивање хранитељства.....	263
а. Формални услови.....	263
б. Материјални услови.....	263
2. Дејства хранитељства.....	265
3. Престанак хранитељства.....	266

Д Е О Ч Е Т В Р Т И **СТАРАТЕЉСТВО**

Г Л А В А I **ОСНОВНИ ПОЈМОВИ СТАРАТЕЉСТВА**

I. УВОД.....	271
II. ОРГАН СТАРАТЕЉСТВА.....	273
1. Надлежност органа старатељства.....	273
2. Послови органа старатељства.....	273
3. Стављање под старатељство и постављање старатеља.....	275
III. СТАРАТЕЉ.....	277
1. Појам старатеља.....	277
2. Врсте старатеља.....	278
а. Подела према броју лица под старатељством.....	279
б. Подела према трајању старатељске дужности.....	280
3. Избор старатеља.....	284
4. Дужности старатеља.....	286
5. Одговорност старатеља.....	287
6. Права старатеља.....	290
7. Престанак дужности старатеља.....	291
а. Престанак дужности смрћу старатеља.....	291
б. Разрешење старатеља као разлог престанка дужности.....	291
в. Престанак дужности старатеља престанком старатељства.....	293

Г Л А В А II **ВРСТЕ СТАРАТЕЉСТВА**

A. СТАРАТЕЉСТВО НАД МАЛОЛЕТНИЦИМА.....	294
I. РАЗЛОЗИ ЗА СТАВЉАЊЕ МАЛОЛЕТНИКА ПОД СТАРАТЕЉСТВО.....	294
II. ДУЖНОСТИ И ПРАВА СТАРАТЕЉА.....	295
1. Старање о личности малолетног штићеника.....	295
2. Старање о имовини и издржавању малолетног штићеника.....	297
3. Заступање малолетног штићеника.....	298
III. ПРЕСТАНАК СТАРАТЕЉСТВА НАД МАЛОЛЕТНИКОМ И ПОСЛЕДИЦЕ ПРЕСТАНКА.....	301
B. СТАРАТЕЉСТВО НАД ЛИЦИМА ЛИШЕНИМ ПОСЛОВНЕ СПОСОБНОСТИ.....	303
I. ЛИШЕЊЕ ПОСЛОВНЕ СПОСОБНОСТИ.....	303
II. ПРАВА И ДУЖНОСТИ СТАРАТЕЉА ЛИЦА ЛИШЕНОГ ПОСЛОВНЕ СПОСОБНОСТИ.....	307
III. ПРЕСТАНАК СТАРАТЕЉСТВА.....	308

Д Е О П Е Т И **ИЗДРЖАВАЊЕ**

Г Л А В А I **ИЗДРЖАВАЊЕ - ОСНОВНИ ПОЈМОВИ**

I. ПОРОДИЧНА И ДРУШТВЕНА СОЛИДАРНОСТ.....	313
II. ПОЈАМ И ПРАВНА ПРИРОДА ЗАКОНСКОГ ИЗДРЖАВАЊА.....	316

1. Појам законског издржавања.....	316
2. Правна природа законског издржавања.....	317

Г Л А В А II ВРСТЕ ИЗДРЖАВАЊА

A. ИЗДРЖАВАЊЕ ИЗМЕЂУ СУПРУЖНИКА.....	323
I. ИЗДРЖАВАЊЕ ИЗМЕЂУ СУПРУЖНИКА У БРАКУ.....	323
1. Услови за издржавање.....	324
а. Услови на страни повериоца издржавања.....	324
б. Услов на страни дужника обавезе издржавања.....	326
2. Поступак за издржавање.....	326
3. Престанак издржавања.....	326
II. ИЗДРЖАВАЊЕ ИЗМЕЂУ СУПРУЖНИКА ПОСЛЕ ПРЕСТАНКА БРАКА.....	327
1. Услови за издржавање.....	330
а. Услови на страни повериоца издржавања.....	330
б. Услов на страни дужника.....	331
2. Покретање поступка.....	331
3. Време подношења захтева за издржавање.....	331
4. Трајање издржавања.....	332
5. Престанак издржавања по разводу, односно поништењу брака.....	333
B. ИЗДРЖАВАЊЕ ИЗМЕЂУ ВАНБРАЧНИХ ПАРТНЕРА.....	333
V. ИЗДРЖАВАЊЕ МАЈКЕ ДЕТЕТА.....	336
Г. ИЗДРЖАВАЊЕ ИЗМЕЂУ РОДИТЕЉА И ДЕЦЕ.....	336
I. ИЗДРЖАВАЊЕ ДЕЦЕ ОД СТРАНЕ РОДИТЕЉА.....	336
1. Издржавање малолетне деце.....	337
2. Издржавање пунолетне деце.....	338
II. ИЗДРЖАВАЊЕ РОДИТЕЉА ОД СТРАНЕ ДЕЦЕ.....	340
D. ИЗДРЖАВАЊЕ ИЗМЕЂУ ОСТАЛИХ СРОДНИКА.....	341
I. ИЗДРЖАВАЊЕ ИЗМЕЂУ КРВНИХ СРОДНИКА.....	341
II. ИЗДРЖАВАЊЕ ИЗМЕЂУ АДОПТИВНИХ СРОДНИКА.....	342
III. ИЗДРЖАВАЊЕ ИЗМЕЂУ ТАЗБИНСКИХ СРОДНИКА.....	342

Г Л А В А III ОДРЕЂИВАЊЕ И ЗАШТИТА ПРАВА НА ИЗДРЖАВАЊЕ

I. ОДРЕЂИВАЊЕ НАЧИНА ИЗДРЖАВАЊА.....	344
II. ОДРЕЂИВАЊЕ ВИСИНЕ ИЗДРЖАВАЊА.....	345
III. ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРАВА НА ЗАКОНСКО ИЗДРЖАВАЊЕ.....	348
IV. ЗАШТИТА ПРАВА ИЗДРЖАВАЊА.....	349

Д Е О Ш Е С Т И ИМОВИНСКИ ОДНОСИ

ИМОВИНСКИ ОДНОСИ ИЗМЕЂУ ЧЛАНОВА ПОРОДИЦЕ.....	353
A. ИМОВИНСКИ ОДНОСИ ИЗМЕЂУ СУПРУЖНИКА.....	354
I. ЗАКОНСКИ ИМОВИНСКИ РЕЖИМ.....	354
1. Заједничка имовина.....	354
а. Појам.....	354
б. Предмет заједничке имовине.....	356

в. Правна природа заједничке имовине.....	357
г. Управљање и располагање заједничком имовином.....	358
д. Деоба заједничке имовине.....	360
ђ. Издавање одређених ствари из заједничке имовине.....	363
2. Посебна имовина супружника.....	364
3. Одговорност супружника за обавезе.....	365
II. УГОВОРНИ ИМОВИНСКИ РЕЖИМ.....	366
1. Брачни уговор.....	367
2. Уговор о поклону.....	371
3. Уговор о доживотном издржавању.....	372
4. Уговор о раду.....	373
Б. ИМОВИНСКИ ОДНОСИ ВАНБРАЧНИХ ПАРТНЕРА.....	373
В. ИМОВИНСКИ ОДНОСИ ДЕТЕТА И РОДИТЕЉА.....	375
1. Управљање имовином детета.....	375
2. Располагање имовином детета.....	376
3. Право становања (<i>habitatio</i>).....	376
Г. ИМОВИНСКИ ОДНОСИ ЧЛАНОВА ПОРОДИЧНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ.....	378

Д Е О С Е Д М И **НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ**

Г Л А В А I **НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ - ОСНОВНИ ПОЈМОВИ**

1. Појам насиља у породици.....	385
2. Титулари права на заштиту од насиља у породици.....	386

Г Л А В А II **ЗАШТИТА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ**

1. Мере заштите од насиља у породици.....	388
2. Поступак у спору за заштиту од насиља у породици.....	389

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА.....	393
ИСПИТНА ПИТАЊА ИЗ ПОРОДИЧНОГ ПРАВА.....	397